

Jarenlang hebben Wilma Bohlmeier-Mans, Otto de Kat en Mari van Iersel voor u de buitenlandse bijenbladen doorgewerkt op zoek naar interessante informatie, en hiervan verslag gedaan in BIJEN. De komende tijd wil ik dat graag doen, maar het is wel moeilijk kiezen uit zo'n stapel tijdschriften! Zweeds en Slowaaks kan ik niet lezen; gelukkig blijft er nog heel veel over, want een flink aantal bladen zijn in Engels en Duits geschreven. Het is bijzonder om te merken hoe over de hele wereld mensen –van grootimker tot hobbyist– deze zelfde passie hebben.

Compost van wasafval

In Minnesota is een beroepsimker met 3.500 volken, die o.a. een wasopbrengst van 100.000 kilo per jaar heeft. De beschrijving van zijn goedlopende onderneming dwingt respect af. Een mooi detail in het verhaal: het afval, dat bij het wassmelten vrijkomt, wordt met vrachtwagens tegelijk (!) aan boeren in de omgeving verkocht: het heeft een hoog stikstofgehalte en verbetert de humusstructuur van de grond. Ik kan inderdaad uit eigen ervaring beamen, dat deze muffige resten met een beetje geduld tenslotte in een prachtige pikzwarte compost veranderen. *American Bee Journal*, juli 2004.

Eierleggende werksters

In drie achtereenvolgende nummers van *American Bee Journal* beschrijft Dr. Wyatt Mangum uit Virginia de wederwaardigheden van een hopeloos moerloos mini-volkje. In plaats van het gebruikelijke samenvoegen of opruimen, onderzocht en fotografeerde hij de ontwikkeling van zo'n volkje in een goed toegankelijk observatiekastje. Ik noem zijn belangrijkste bevindingen.

• Meerdere eitjes per cel.

Algemeen wordt in de boeken vermeld dat werkster-eitjes meer aan de randen van een cel zitten dan op de bodem, eenvoudig omdat de werkster een te kort achterlijf heeft. Maar in de praktijk komen ook deze eitjes vaak op de bodem terecht (weliswaar rommelig en in grote aantallen) omdat de werkster zich diep met haar achterlijf in de cel kan werken. Mangum fotografeerde eierleggende werksters in allerlei vreemde posities, met de vleugels schots en scheef over de rand hangend, of tot en met de kop in de cel verdwenen. Ook in moerdoppen werden eitjes afgezet: door deze doppen overlangs een stukje open te snijden en dan tegen het glas aan te plakken, kon hij zelfs tot in de cel fotograferen.

buiten-snipers

berichten uit de buitenlandse bijenbladen

• Tegenstrijdig gedrag

Toen Mangum dit volkje wat bevruchte eitjes gaf, was hij toch niet verbaasd dat ze niet werden uitgebouwd tot redcellen; de bijen voelen zich immers door de eierleggende werksters niet moerloos. Om deze reden is het vaak ook zo moeilijk om een dergelijk volkje een nieuwe moer te laten accepteren. Ook dat wilde Mangum staven, en hij voerde daartoe drie keer gedurende ± 15 min een moer in zonder enige bescherming of overgang: twee keer een goedleggende, een keer een onbevruchte moer. Maar gek genoeg werden zij juist nauwelijks vijandig benaderd: er was even wat geklim op de rug als begin van inballen, maar vrij snel daarna leken ze geaccepteerd te worden. Deze bijen gedroegen zich dus 'moergoed' door geen redcellen te willen, maar accepteerden weer wel een plotseling opduikende vreemde moer.

• Afschudden helpt niet

Het is een hardnekkig misverstand, dat eierleggende werksters niet kunnen vliegen, en men ze dus kwijt zou kunnen raken door de raten een eind verder af te schudden. Om dit te bewijzen wilde Mangum de eierleggende werksters merken. Hij lokte ze met een nieuw raampje onbelegd darreraat, dat aan de achterkant platgedrukt was: zo concentreerden ze zich bij het leggen aan de zichtbare voorkant, waar hij ze met gele vlekjes kon merken tijdens hun legarbeid. Uiteraard kwamen de vlekjes overal terecht, maar de werksters werden absoluut herkenbaar. Hij merkte in dit volkje zo'n 130 eierleggende werksters; een enorme hoeveelheid. Nadat hij de raten 50 meter verder had afgeschud, vlogen alle werksters, inclusief de tientallen eierleggende werksters, direct terug naar de standplaats en clusterden zich voor het afgesloten vlieggaat, waar het weldra wemelde van de gele stipjes. Opmerkelijk genoeg waren alleen de pas uitgekomen kleine darren, die uit de werkster-eitjes waren geboren, de enige bijen die niet konden terugvliegen.

American Bee Journal, september, oktober en november 2004